

Riktlinje för förskrivning av hörhjälpmedel inom grundläggande hörselrehabilitering

Innehållsförteckning

Syfte och omfattning	2
Bakgrund	2
Hörselvården inom Region Uppsala.....	3
Hjälpmedelssortiment	4
Ansvar för sortiment av hörhjälpmedel	4
Aktuellt hjälpmedelssortiment	4
Förskrivning av hörhjälpmedel	5
Förskrivningsprocessen	5
Förskrivningsrätt	5
Förskrivarens ansvar	5
Vid byte av hörapparater	6
Patientens ansvar	7
Aktsamhet och handhavande	7
Patientens egenansvar.....	7
Inköp och byte av förbrukningsartiklar	7
Installation av hörhjälpmedel till tv, radio m m.....	8
Avgifter.....	8
Besöksavgift.....	8
Patientens egenavgifter	8
Egenavgift vid förskrivning av hörhjälpmedel	8
Avgift vid felsökning, service och reparation.....	8
Avgift vid borttappat hörapparat, oaktsamhet eller felaktigt handhavande	9
Avgift vid patientens egenansvar.....	9
Hörhjälpmedel i annat län än där personen är folkbokförd.....	9
Personer folkbokförda i Uppsala län som önskar hörapparat förskriven i annat län	10
Personer folkbokförda i annat län som önskar hörapparat förskriven i Region Uppsala	10
Dokumenthistorik	10

Syfte och omfattning

Denna riktlinje beskriver och fastställer vad som gäller vid förskrivning av hörhjälpmedel inom grundläggande hörselrehabilitering i Region Uppsala. Riktlinjen gäller oavsett driftsform för alla enheter som förskriver hörhjälpmedel inom, eller via vårdavtal med, Region Uppsala.

Uppdraget för mottagningar inom Region Uppsalas grundläggande hörselrehabilitering beskrivs och regleras i [Förfrågningsunderlag för grundläggande hörselrehabilitering inom Region Uppsala](#).

Med grundläggande hörselrehabilitering menas den verksamhet där audionom ansvarar för behovsbedömning och rehabiliterande insatser till patienter med hörselnedsättning. Insatser som ges är tekniska, pedagogiska, rådgivande och stödjande. Vid behov av ytterligare rehabiliterande insatser från flera yrkeskompetenser under en längre tid hänvisas patienten till den utvidgade hörselrehabiliteringen.

Med hörhjälpmedel avses i denna riktlinje hörapparater och hörseltekniska hjälpmedel som kräver hälso- och sjukvårdens särskilda kunskap för bedömning, utprovning, anpassning, träning, uppföljning och utvärdering. Syftet med förskrivning av hörhjälpmedel är att förebygga, förbättra, vidmakthålla eller kompensera nedsatt funktion och förmåga.

Bakgrund

Landstingsfullmäktige (numera Regionfullmäktige) antog den 25 september 2013 *Policy för hjälpmedelsförskrivning inom Landstinget i Uppsala län (numera Region Uppsala)*. [Policy för hjälpmedelsförskrivning inom Region Uppsala](#). Policyn gäller för alla verksamheter som förskriver hjälpmedel inom, eller via vårdavtal med, Region Uppsala. Syftet med policyn är att förskrivningsprocessen ska kännetecknas av en jämlik bedömning och tillgång till hjälpmedel, oberoende av var i Uppsala län en patient är bosatt eller vid vilken enhet hjälpmedlet ifråga förskrivs.

Landstingsfullmäktige (numera Regionfullmäktige) antog den 29 april 2015 *Allmänna riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning i Landstinget i Uppsala län (numera Region Uppsala)*. [Allmänna riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning i Region Uppsala](#). De allmänna riktlinjerna syftar till att ge övergripande och enhetliga bestämmelser för hjälpmedelsförskrivning inom Region Uppsala samt konkretisera policyns principer. Riktlinje för förskrivning av hörhjälpmedel inom grundläggande hörselrehabilitering har tagits fram utifrån Allmänna riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning.

Hörselvården inom Region Uppsala

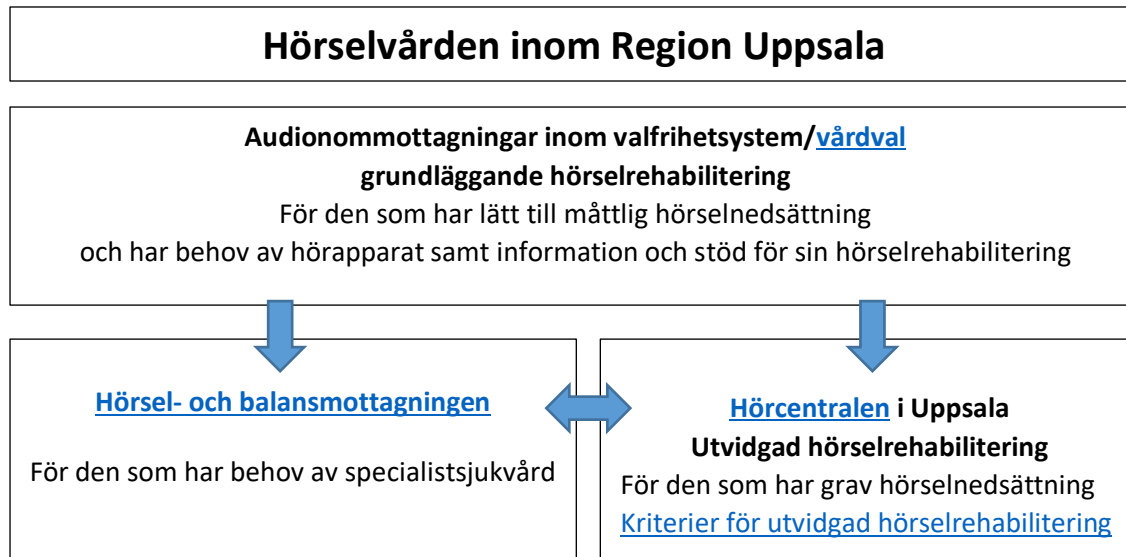
Hörselvården inom Region Uppsala består av tre delar; grundläggande hörselrehabilitering, utvidgad hörselrehabilitering samt medicinsk hörselvård och diagnostik.

Inom Region Uppsala utförs hörselvården av flera vårdgivare.

Personer 20 år och över kan vända sig till valfri mottagning inom den grundläggande hörselrehabiliteringen för utredning av hörselnedsättning och hörselrehabilitering. Vid behov av medicinsk vård och diagnostik eller utvidgad hörselrehabilitering hänvisas patienten vidare till vårdgivare med uppdrag inom aktuellt område.

Barn och ungdomar upp till 20 år ska först kontakta en läkare inom barnhälsovården, skolans elevvård eller vårdcentral. Om det finns behov skriver läkaren en remiss till en öronspecialist för utredning och till Hörcentralen för stöd och hjälpmedel.

Barn, ungdomar och vuxna kan vända sig till Hörsel- och balansmottagningen vid Akademiska sjukhuset för utredning, medicinsk och kirurgisk behandling samt uppföljning. Hörsel- och balansmottagningen erbjuder även rehabilitering efter kirurgisk och medicinsk behandling. För patienter med tinnitus och ljudkänslighet erbjuder Hörsel- och balansmottagningen psykologiskt stöd och behandling via virtuell plattform, gruppbehandling eller enskilda samtal.

För ytterligare information se även 1177.se

Hjälpmedelssortiment

Ansvar för sortiment av hörhjälpmedel

Upphandling av hörhjälpmedel sker i samarbete med hörselvården i övriga regioner inom 7-klöver, i enlighet med 7-klöverns framtagna upphandlingsmodell. Det innebär att samma sortiment av hörhjälpmedel finns tillgängliga inom dessa regioner men förskrivs enligt den specifika regionens kriterier och regelverk.

Region Uppsalas utvidgade hörselrehabilitering (Hörcentralen) ansvarar för medverkan i upphandling av Region Uppsalas sortiment av hörhjälpmedel, inklusive det sortiment som gäller för mottagning inom grundläggande hörselrehabilitering.

Aktuellt hjälpmedelssortiment

De hörhjälpmedel som kan förskrivas inom Region Uppsalas grundläggande hörselrehabilitering redovisas i tabell 1.

Hörapparater kan erbjudas och ska förskrivas från hela det upphandlade sortimentet för Region Uppsala.

Sortimentet för hörseltekniska hjälpmedel utgörs av tv-hjälpmedel (via sladd eller trådlöst). Övriga hörseltekniska produkter förskrivs av Hörcentralen.

Sortimentsförteckning med upphandlade produkter tillhandahålls av ansvarig inom Region Uppsala.

Tabell 1. Hjälpmedelsförteckning inom grundläggande hörselrehabilitering

Hörhjälpmedel (ISO 22.06)	Anvisning
Kroppsburna hörapparater I-örat apparater Bakom örat apparater Fjärrkontroll till hörapparat	En hörapparat räknas som ett hörhjälpmedel. Fjärrkontroll till hörapparat är huvudsakligen egenansvar, om inte förskrivaren bedömt att särskilda medicinska skäl föreligger.
Hjälpmedel som registrerar, spelar upp och visar ljudinformation etc. (ISO 22.18)	
Slingförstärkare, slingmottagare och slingor (slingkudde)	Endast en slinga förskrivs. Om patienten önskar flera slingor hänvisas till egenansvaret, dvs. det är patientens ansvar att själv införskaffa dem.
Trådlöst transmissionssystem från TV, dator, radio till hörapparat via halsslinga eller Bluetooth.	Installation är patientens egenansvar.

Förskrivning av hörhjälpmedel

Förskrivningsprocessen

Förskrivningen ska utgå från patientens behov och leda till val av ett hörhjälpmedel som fungerar i den/de aktuella situationen/situationerna som krävs för att uppnå så bra funktionsförmåga i vardagsmiljö som möjligt. Det specifika hörhjälpmedlet ska väljas i samråd med patienten utifrån Region Uppsalas upphandlade sortiment av hörhjälpmedel avsett för förskrivning inom grundläggande hörselrehabilitering, se tabell 1.

Förskrivningsrätt

För att förskriva hörhjälpmedel från Region Uppsalas sortiment krävs att förskrivaren är legitimerad audionom samt verksam vid enhet inom, eller som har vårdavtal med, Region Uppsala. Förskrivaren ska vara godkänd av verksamhetsansvarig och utsedd att förskriva hörhjälpmedel i tjänsten samt vara registrerad i enhetens/vårdgivarens register över förskrivare. Förskrivningsrätt kan inte delegeras. Förskrivaren ska genomgå Socialstyrelsens webbutbildning "[Förskrivning av hjälpmedel](#)".

Förskrivarens ansvar

Bedömning av behov och förskrivning av hörhjälpmedel ska ingå som en integrerad del i övriga hälso- och sjukvårdsprocesser kring patienten och inte utgöra en isolerad insats eller ersätta andra insatser inom hälso- och sjukvården. Den som förskriver ett hörhjälpmedel har därav ansvar för att överväga behov av andra behandlings- och rehabiliteringsåtgärder som kan förbättra patientens funktions- och aktivitetsförmåga. Förskrivning av hörhjälpmedel ska ingå i en rehabiliteringsplan där behov, mål och åtgärder diskuteras med patienten och/eller dess närstående.

Förskrivaren ska tillsammans med patienten och vid behov närstående:

- utreda behovet av hörhjälpmedel, vilka eventuella alternativ till hörhjälpmedel som finns samt behov av övriga åtgärder, exempelvis behandling eller medicinsk åtgärd
- göra en bedömning av hörhjälpmedlets funktion och dess möjligheter att i olika situationer kompensera för hörselnedsättningen. Bedömningen ska utgå från patientens medicinska, sociala och psykologiska status samt ta hänsyn till säkerhetsaspekter och eventuella kontraindikationer
- upprätta en skriftlig individuell rehabiliteringsplan, där planerade och beslutade insatser ska framgå

Förskrivaren ansvarar också för att:

- ha kännedom om aktuella produkter i upphandlat sortiment, deras funktionella egenskaper, anpassningsmöjligheter samt kostnader
- prova ut lämpligaste produkten utifrån tillgängligt sortiment med hänsyn till patientens behov samt hörhjälpmedlets funktionella egenskaper, anpassningsmöjligheter och kostnader
- patienten får träna med hörhjälpmedlet i den miljö det ska användas och enligt uppsatta mål i den individuella rehabiliteringsplanen

- instruera patienten och relevanta personer i dess omgivning hur det aktuella hörhjälpmedlet ska användas och skötas
- följa upp effekt och nytta av det förskrivna hörhjälpmedlet i förhållande till de uppsatta målen i den individuella rehabiliteringsplanen
- informera patienten om de förutsättningar som gäller för att få ett hörhjälpmedel förskrivet, vilket ansvar patienten har för hörhjälpmedlet samt vilken service som finns att få och vart patienten ska vända sig med frågor (se mer under Patientens ansvar)
- ge råd och stöd kring produkter/hörhjälpmedel som betraktas som egenansvar som inte kan förskrivas som hörhjälpmedel (se mer under Patientens egenansvar)

Vid förskrivning ska patienten få ett komplett fungerande hörhjälpmedel, vilket innebär att batteri, slang, hörselgångsinsats, tunn ljudslang, dome, extern hörtelefon och vaxfilter ingår. Vid förskrivning av hörapparat med laddningsbart batteri ingår utöver ovan även batteriladdare och vid förskrivning av laddningsbara hörapparater ingår laddaren. Patienten ska informeras om att ytterligare laddare eller laddningsbara batterier är egenansvar.

Förskrivaren ska informera om applikationer och inställningar som kan göras på smarta telefoner som anpassning till förskrivna hörapparater, men har inte skyldighet att ladda ned applikationer till- eller ändra inställningar på, patientens smarta telefon. Patienten måste själv klara telefonens inställningar och att ta kontakt med hörapparatfirma för support.

Vid byte av hörapparater

För hörapparater gäller att ny förskrivning kan ske tidigast efter 4 år om inte någon av nedanstående kriterier är uppfyllda. Så länge patienten har en så god hörsel som möjligt med hjälp av sina hörapparater byts inte hörapparater ut på grund av enbart åldersskäl. Ny förskrivning ska utgå från patientens behov. Byte av hörapparater kan göras om:

- det föreligger medicinska skäl, exempelvis försämrad hörsel eller oförmåga att hantera hörapparaten av fysiska eller psykosociala skäl
- hörapparaten inte går att reparera
- det inte är kostnadseffektivt att reparera hörapparaterna. I den kostnadseffektiva bedömningen ska förskrivaren jämföra kostnaden att reparera befintliga hörapparater med kostnaden att förskriva nya, inkluderat tjänstekostnaden som debiteras Region Uppsala

Byte av hörapparater betraktas som en ny förskrivningsprocess såvida hörapparaterna inte går att ersätta med likvärdiga:

1. Då byte av hörapparat sker inom 12 månader från det att hörhjälpmedlet förskrivits krävs ingen ny behovsbedömning. Om det går att byta till likvärdiga hörapparater betraktas bytet som en serviceåtgärd kopplat till föregående förskrivningsprocess, vilket är åtgärdat inom ramen för ett besök.
2. Då byte av hörapparat sker efter 12 månader från det att hörhjälpmedlet förskrivits behöver en ny behovsbedömning utföras. Om behovsbedömningen resulterar i byte till likvärdiga

hörapparater betraktas bytet som en serviceåtgärd som är åtgärdat inom ramen för ett besök. Om behovsbedömningen resulterar i ett behov av nya hörapparater betraktas bytet som en ny förskrivningsprocess.

Oavsett om det är patientens förändrade behov eller om hörapparaten tappat sin funktion, ska anledningen till byte alltid dokumenteras i journalen.

Patientens ansvar

Förskrivna hörhjälpmedel ägs av Region Uppsala och är ett lån till patienten. Om behovet av hörhjälpmedel upphör eller om hörhjälpmedlen inte motsvarar godtagbar nytta i förhållande till uppsatta mål i den individuella rehabiliteringsplanen ska hörhjälpmedlen återlämnas till förskrivande enhet/vårdgivaren. Ett personligt förskrivet hörhjälpmedel får inte överlåtas till annan person.

Aktsamhet och handhavande

Patienten/närstående ansvarar för att de hörhjälpmedel man lånar vårdas och hanteras enligt de instruktioner som givits i samband med förskrivningen samt att leverantörens bruksanvisning följs. Reparationer och service av hörhjälpmedel ska utföras enligt den information patienten fått vid förskrivningen. Patienten får inte göra några förändringar av hörhjälpmedlet eller dess konstruktion. Om behov av anpassning av hörhjälpmedlet finns ska förskrivande enhet/vårdgivaren kontaktas.

Patienten bekostar själv de reparationer som orsakas av patientens oaktsamhet eller felaktiga handhavande och som därmed inte omfattas av garantin. Oaktsamheten kan exempelvis bestå av att hund tuggat på hörapparaten, att den körts i tvättmaskinen, att man trampat på hörapparaten eller att den tappats bort.

Generellt är patienten även ansvarig för hörhjälpmedel som skadats eller förkommit i samband med vård på exempelvis sjukhus eller äldreboende (se mer under Avgifter). Har hörapparater förkommit i samband med olycksfall/akut trauma till exempel vid ambulanstransport utgår ingen avgift.

Patientens egenansvar

Med patientens egenansvar menas inköp av produkter som är tillgängliga för inköp i den öppna handeln och som inte kräver bedömning av hälso- och sjukvårdspersonal för att användas. Sådana produkter betraktas som egenansvar och bekostas av patienten.

Även hörhjälpmedel som patienten vill ha som "extra" och som inte är medicinskt motiverade, exempelvis en extra hörselgångsinsats, betraktas som egenansvar som bekostas av patienten. Andra exempel på vad som betraktas som "extra" egenansvar finns under rubriken Avgifter.

Inköp och byte av förbrukningsartiklar

Vid förskrivning ska patienten få ett komplett fungerande hörhjälpmedel. Batterier, tunn ljudslang, slang, domer, vaxfilter, stödvinge och rengöringsmaterial är förbrukningsartiklar som patienten får bekosta själv. Förskrivaren informerar patienten eller dess närstående om vad som ingår i

egenansvaret för att sköta hörhjälpmedlet. Patienten bekostar sedan själv alla förbrukningsartiklar kopplade till hörhjälpmedlet, vilka kan behöva bytas ett antal gånger under hörhjälpmedlets livslängd. Hjälp med byte av förbrukningsartiklar likställs inte med reparation.

Installation av hörhjälpmedel till tv, radio m m

Installation av förskrivet hörhjälpmedel till tv, radio, dator är ett egenansvar som utförs av eller bekostas av patienten eller dess närstående. Se tabell 1 sid 5.

Avgifter

Avgifter regleras i Region Uppsalas avgiftshandbok och kan komma att ändras över tid.

Besöksavgift

Besök för grundläggande hörselrehabilitering är kostnadsfria.

Patientens egenavgifter

Egenavgift vid förskrivning av hörhjälpmedel

Vid förskrivning av hörhjälpmedel tas en egenavgift ut. Avgiften är beroende av hur många hörhjälpmedel som provas ut och förskrivs i samma förskrivningsprocess.

- Vid förskrivning av ett hörhjälpmedel är egenavgiften 340 kr (En hörapparat räknas som ett hörhjälpmedel)
- Vid förskrivning av två hörhjälpmedel i samma förskrivningsprocess är egenavgiften 510 kr (två hörapparater förskrivna i samma förskrivningsprocess räknas som två hörhjälpmedel)
- Vid förskrivning av tre eller fler hörhjälpmedel i samma process är egenavgiften 680 kr
- Vid förskrivning av hörhjälpmedel som kostar under 340 kr är egenavgiften mottagningens inköpskostnad för hörhjälpmedlet
- Egenavgift tas inte ut för patienter som av någon anledning undantagits från skyldigheten att betala egenavgift enligt Region Uppsala avgiftshandbok

Förtydliganden

- Fjärrkontroll som av medicinska skäl förskrivs tillsammans med hörapparat räknas som ett hjälpmedel tillsammans, gäller även vid komplettering
- Egenavgifter betalas inte tillbaka när ett förskrivet hörhjälpmedel återlämnas

Avgift vid felsökning, service och reparation

- Egenavgift vid felsökning, service och reparation är 100 kr

Avgift vid borttappat hörapparat, oaktsamhet eller felaktigt handhavande

Om hörapparater tappats bort och måste ersättas med nya, eller om hörhjälpmedel skadats på grund av oaktsamhet eller felaktigt handhavande så att det inte går eller inte är kostnadseffektivt att reparera, gäller följande ersättningsnivåer för de gamla hörhjälpmedlen:

- 1:a året 80 % av inköpspriset
- 2:a året 60 % av inköpspriset
- 3:e året 40 % av inköpspriset
- 4:e året 20 % av inköpspriset

Ny egenavgift 340 kr tas ut vid förskrivning av det nya hörhjälpmedlet.

Vid **reparation** av hörhjälpmedel på grund av oaktsamhet eller felaktigt handhavande, som därmed inte omfattas av garantin, betalar patienten den faktiska reparationskostnaden, d v s hörapparatfirmans reparationskostnad som faktureras mottagningen.

Vid borttappad eller trasig hörselgångsinsats på grund av oaktsamhet betalar patienten mottagningens inköpskostnad för en ny. Hörselgångsinsatser äldre än fyra år debiteras inte.

Vid trasigt skal till allt-i-örat apparater på grund av oaktsamhet betalar patienten den reparationskostnad som hörapparatfirman fakturerar mottagningen.

Avgift vid patientens egenansvar

- Vid önskemål om extra hörselgångsinsats som inte är medicinskt motiverad betalar patienten mottagningens inköpskostnad
- Om utsmyckning önskas i hörselgångsinsatsen betalar patienten mottagningens inköpskostnad

Hörhjälpmedel i annat län än där personen är folkbokförd

Enligt Riksavtal för utomlänsvård ersätter regionen där patienten är folkbokförd (hemregion) den vårdregion som förskriver och utlämnar hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning. Hjälpmedel som fordrar avancerad service och underhåll ska dock enligt Riksavtal för utomlänsvård förskrivas av hemregionen, om inte annat överenskommit och beslutats. Detta gäller även hjälpmedel som kräver installation och som måste anpassas med hänsyn till berörd persons bostadsförhållanden eller vardagliga miljö i övrigt.

En hörapparat kan anses vara ett hjälpmedel som fordrar avancerad service och underhåll. Olika regioner har därav olika bestämmelser kring vad som gäller om en patient önskar få en hörapparat förskriven i annat län.

Föreningen Sveriges Hörselchefer (FSHC) presenterade vid ett medlemsmöte den 17-18 maj 2016 sitt ställningstagande, där de förordade att värna patienters valfrihet och möjlighet att få behov av hörhjälpmedel tillgodosedda även utanför hemregionen. Detta trots att föreningen ansåg att en

hörapparat är ett hjälpmedel som fordrar avancerad service och underhåll. I ställningstagandet framgick också att FSHC ansåg att en patient som valt att få hörapparat förskrivna utanför hemregionen tydligt ska informeras av vårdregionen om att hen då även behöver vända sig till förskrivande mottagning för service och underhåll av hörapparaterna.

Personer folkbokförda i Uppsala län som önskar hörapparat förskrivna i annat län

Den som är folkbokförd i Uppsala län kan välja att göra utprovning av hörapparat i annan region. Detta gäller under förutsättning att mottagningen i fråga drivs i regionens egen regi eller av en privat vårdgivare som har avtal med regionen inom området. Endast hörapparater ur vårdregionens upphandlade sortiment kan förskrivas och så kallat fritt val av hjälpmedel kan inte tillämpas.

Kostnaden för hörapparatutprovningen och hörapparaten ersätts av Region Uppsala. Detta sker genom att vårdregionen vidare fakturerar Region Uppsala. Patienten betalar vårdregionens avgifter, även om de skiljer sig från avgifterna i Region Uppsala. Vårdregionen behöver inte kontakta Region Uppsala för ett godkännande eller så kallad betalningsgaranti innan förskrivning av hörapparat, så länge den totala kostnaden för hjälpmedel och tillbehör understiger 10 000 kr.

I de fall en patient fått en hörapparat förskrivna på mottagning utanför Uppsala län ska denne i första hand även fortsättningsvis vända sig till samma mottagning för justering, service och reparation av hörapparaten. Eftersom sortiment av hörhjälpmedel kan skilja sig mellan olika regioner lämnas inga garantier för att service och justering av hörapparat förskrivna i annat län kan ges av vårdgivare inom Region Uppsala. Enbart om samma produkt finns i Region Uppsalas upphandlade sortiment av hörhjälpmedel kan detta garanteras.

De hörapparater som förskrivas i annat län betalas och ägs av Region Uppsala och är ett lån på samma villkor som övriga hörapparater förskrivna ur Region Uppsalas upphandlade sortiment. Om patienten tappar bort sina hörapparater är det Region Uppsala regler och avgifter som gäller.

Personer folkbokförda i annat län som önskar hörapparat förskrivna i Region Uppsala

Förskrivare (leg audionom) på mottagning inom grundläggande hörselrehabilitering i Region Uppsala ska alltid ta reda på vilka bestämmelser som gäller i aktuell hemregion inom området innan förskrivning av hörapparat till patient folkbokförd i annat län kan ske.

I de fall hörhjälpmedel, inklusive tillbehör, till en utomlänspatient beräknas överstiga 10 000 kr ska förskrivningen *alltid* ske i samråd med hemregionen. Oavsett värdet på hjälpmedlen ägs de alltid av patientens hemregion.

Dokumenthistorik

Uppdaterat riktlinjer eftersom egenavgiften förändras från 2020-01-01. Pierre Conde

2022-02-28: Revidering av text samt förtydligande av tabell 1. Nytt stycke under Aktsamhet och handhavande: Har hörapparater förkommit i samband med olycksfall/akut trauma till exempel vid ambulanstransport utgår ingen avgift.

Vårdlandsting är utbytt till vårdregion och hemlandsting till hemregion.

2023-12-22: Uppdaterat riktlinjer eftersom tolkning av egenavgift förändras samt att högkostnadsskydd för hjälpmedel tas bort från 2024-01-01. Emelia Samuelsson